

Al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona se celebrarà el lliurament dels premis.

QUASI 500 ANYS DESPRÉS, ELS JOCS FLORALS CONTINUEN SENT UNA DE LES FESTES MÀXIMES DE LA POESIA

Flors, violes i englantines

¿Símbol de catalanitat, celebració passada de moda i cursi? Moltes són les opinions i molt diverses, però els Jocs Florals continuen, any rere any, arrossegant història i descobrint o refermant noves veus. En aquesta edició s'ha volgut rejuvenir el certamen.

Montserrat Millan Batista

Joan I era fill de Pere III el Cerimoniós i molt amant dels plaers, moltíssim; tant, que s'estimava més passar-s'ho d'allò més bé que governar els seus estats. Precisament per aquest motiu se l'anomenava el Descurat, l'Amador de la Gentilesa i el Caçador i (tal faràs, tal trobaràs; ¡oh, ironies de la vida!) va morir en una cacera. Abans de deixar aquest món, però, va fer algunes coses interessants, si més no per al tema que ens ocupa: va instaurar a Catalunya la festa dels Jocs Florals. I els va instituir mentre era a València el dia 20 de febrer de 1393. Va determinar que se celebressin a Barcelona anualment el dia 15 de març («El dia de l'Anunciació de Nostra Dona») «segons el que és costum en concursos similars que se celebren a Tolosa, a París i en altres ciutats».

El precedent immediatament anterior als Jocs Florals instaurats per Joan I és, doncs, el concurs establert un temps abans pel Consistori de Tolosa. Aquest, per tal de jutjar bé les poesies que li eren presentades, va encarregar al jurista tolosà Guilhem Molinier la redacció d'una mena de codi de les lleis gramaticals i poètiques per les quals els participants havien de regir-se. I va escriure les anomenades *Leys d'Amors*. És curiós d'assenyalar algunes de les normes que s'hi fixen, com, per exemple, la següent (que cita Riquer en la seva *Història de la literatura catalana*): «el poeta només pot cantar una dama soltera si està disposat a fer-la la seva muller o si vol induir a un altre a casar-s'hi, si la dama ja és casada, ha de lloar-la de manera que, ponderant les seves virtuts, s'entengui la seva bona anomenada». Aquesta forma de pensar, aquesta ètica s'allunya ja de la tradició de l'amor

cortesà, que propugnava justament tot el contrari.

Els Jocs Florals de Joan I segueixen la mateixa tònica que els de Tolosa. La poesia, per a un home modern, esdevé, sens dubte, una de les moltes expressions que pot adoptar l'Art en majúscula. Per contra, per a Joan I i per al seu secretari Bernat Metge, la poesia apareix com un remei per a aquells homes que viuen folgadoament de les seves rendes i patrimonis, perquè no caiguin en la perillosa ociositat malentesa, mare de vicis i pecats inconfessables. Que prenguin nota, doncs, aquells a qui interessi la sociologia de la literatura.

Jaume March i Lluís d'Averçó van ser els mantenidors dels primers Jocs Florals. Durant el període anomenat Decadència (segles XVI, XVII i XVIII), en què per diverses raons minvava considerablement la producció literària en llengua catalana, els Jocs Florals van decaure fins a la seva desaparició. Se'n clou, doncs, una primera etapa.

Una segona comença amb el fenomen de la Renaixença. Els romàntics catalans, irresistiblement atrets per l'època medieval, es van proposar de restaurar-los i, de fet, ho van aconseguir. Volien que la llengua catalana, parlada encara per tots els catalans, reprengués el seu caràcter literari (d'aquesta ideologia sorgí Aribau i la seva famosa «Oda a la pàtria», composta, únicament, per felicitar el seu cap, el senyor Remisa, el dia del seu aniversari).

El 1859 s'obria una nova etapa per als Jocs Florals. Rubió i Ors, Víctor Balaguer i Antoni de Bofarull en van ser els mantenidors, i Manuel Milà i Fontanals (el primer gran investigador de la nostra literatura medieval) en va fer de president. En un principi, i al marge de tota la significació simbòlica que els vulguem i puguen donar, servien per esperonar objectivament els poetes vacil·lants. Malgrat això, amb el temps, es va anar creant un tipus molt determinat de poesia, solament pensada a partir d'una mentalitat jocfloralasca i, malauradament, desenganyada de la realitat. En passar això, hi havia ja prou autors de pes per a eclipsar les modestes contribucions fetes als Jocs Florals. És el cas, per exemple, de Verdager. Aquesta manera jocfloralasca (en el sentit més pejoratiu del terme) de concebre la creació

poètica és la que Santiago Rusinol, amb el seu agudíssim sentit crític, àcid i punyent, qüestionava en la seva breu comèdia titulada *Els Jocs Florals de Canprosa* (1902). En paraules de Rusinol, «vol proclamar que els Jocs Florals són i han de ser per als poetes, no més que per als poetes, i no per als companys de causa, per bona, per enlairada i per noble que sia la causa (...) No sols no em penso no haver fet cap mal a Catalunya, ni a la seva gloriosa poesia (...) Si aturés la pluja dels Jocs Florals campestres envacunats de polítics que s'escampen per viles i viletetes (...), seria una pedra a l'obra del sentit comú, que és l'obra de Catalunya», Rusinol, amb la seva ironia desmesurada, fa recitar, malintencionat, a un dels personatges, un poema tan grotesc com florit i absurd. Es burla dels poetastres i dels que els consenteixen i sobrevaloren:

«Muntanyencs de la muntanya, / vivim de l'aire del cel... / llamp de Déu!... / la testa vora els núvols / i els peus dintre de la nau. / Llamp de Déu, / de llamp de Déu! /

Les tempestats no ens espanten, / ni dels trons el tornaveu... / llamp de Déu!... / ni l'alarb, ni el moro frèstec, / ni el semita, ni el jueu! / Llamp de Déu! / Bon llamp de Déu! /

Aquí la pàtria és més pàtria / que aquella que al pla veieu! / Llamp de Déu! / Aquí la pàtria és repàtria, / com una reïra de Déu! / Valga'm Déu! / De Déu, de Déu! /

Si algun dia nostra terra / sent perdre lo que és ben seu... / llamp de Déu!... / pugeu aquí a la muntanya / i aquí la trobareu. / Llamp de Déu! / Llamp de redéu! /

També J. V. Foix, sembla que reactualitzat per la recent pel·lícula de Jordi Cadena, tenia una opinió negativa dels Jocs Florals. Col·laborador dels surrealistes i preocupadíssim per les qüestions cíviqües, plantejà, als voltants de l'any 30, el seu compromís com a artista i va publicar, en el número 1 dels *Quaderns de poesia*, uns pensaments sobre *Poesia i revolució* on va definir una posició a la qual es va mantenir fidel durant tota la seva vida. Hi exclama: «Però la retòrica és tan adversa a la poesia! Tant, per ventura, com els jocs florals».

Hem parlat dels Jocs Florals de Joan I (una festa contra la peresa) i dels de la Renaixença (una celebració contra l'oblit de la llengua) i de dues opinions adverses. Els primers van desaparèixer a causa de raons històrico-polítiques; els segons, van perdre en qualitat. Rusinol i Foix ho van copsar i, cadascú al seu estil, ho van denunciar. Ara, cal

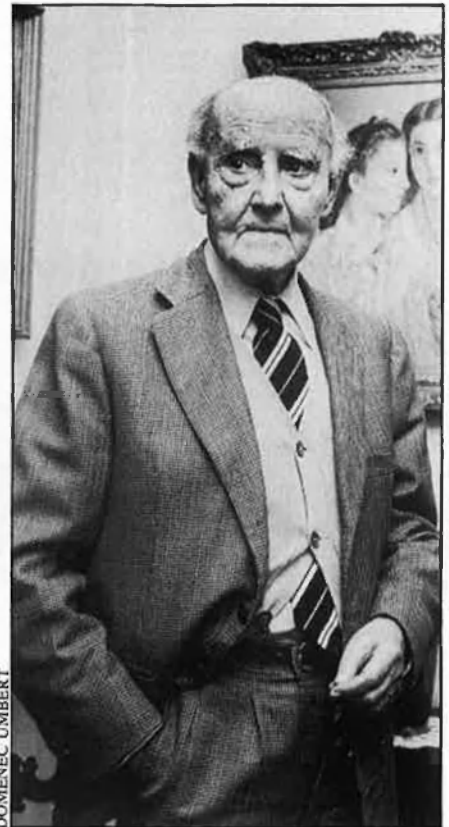
preguntar-se: ¿com són els Jocs Florals de l'actualitat? ¿Qui els organitza? ¿Quin n'és l'índex de participació? ¿On se celebren? ¿Per a què serveixen?

Els organitza l'Ajuntament de Barcelona però es reben treballs d'arreu on es parla català (País Valencià, Illes Balears, etc.). Per tradició, se solen atorgar el primer diumenge de maig (en què coincideix amb la consumista festa del Dia de la Mare), encara que la data sol variar entre el primer i el tercer diumenge de maig. El Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona és l'escenari idoni, medievalitzant, com l'origen de la convocatòria. El termini de presentació va finalitzar el passat dia 21 d'abril i, per posar una mostra de l'aproximat índex participatiu, val a dir que pel que fa a l'any 1988 es van rebre 361 treballs de diversa procedència i diversa extensió (curiosament, mai no hi sol haver ni màxim ni mínim de llargària).

Cal destacar que al jurat d'enguany, compost, entre altres, per Albert Ràfols Casamada (president), Margalida Pons, Marià Villangómez, Josep Palàcios, Albert Faulí i Àlex Susanna, hi ha tres persones de menys de 30 anys. ¿Un intent de rejuvenir la festa, d'actualitzar-la?

Sam Abrams, americà que exerceix de crític, que fa de professor a Eina i que estima moltíssim la literatura catalana (parla un perfecte català que faria envermellar a més d'un pretès saberut), en farà la presentació. Remei Margarit s'estrena aquest any com a organitzadora dels Jocs. De fet, s'encarrega de tots els actes que se celebren a ciutat (tot tipus d'entregues de premis, etc.). Es mostra molt il·lusionada amb la convocatòria d'enguany. Hi destaca la participació de diversos districtes (la festa vol fer-se gran i unificar els esforços d'Associacions de Veïns, escoles, etc., per convertir-se en una mena de Festa Major literària) i l'organització d'un ball romàntic (tal com sona, amb escenografia especialment dissenyada per a l'ocasió i amb valsos que si tomba i que si gira) al bell mig de la plaça de Sant Jaume.

¿Els Jocs Florals obren camí als poetes novells? ¿Qui ho sap! Els guanyadors de l'any passat van ser Jaume Pomar en la categoria de la Flor Natural amb el poema «Tardor», Jordi Pàmias i Grau en la categoria de l'Englantina d'Or amb el poema «L'hora amagada» i Pere Rovira i Planas en la categoria de la Viola d'Or i Argent amb el poema «Alba i ressaca». Els d'aquest any, encara no se saben. Cal esperar («and the winner is...»). Els Jocs Florals tenen corda per a estona. □

DOMÈNEC UMBERT

J. V. Foix pensava que la retòrica era tan adversa a la poesia com els Jocs Florals.

DOMÈNEC UMBERT

Ràfols Casamada serà el president del jurat d'enguany.